

עזמק הפשט עיונים צרש"י

על פי 'לקוטי שיחות' כרך יג

פ' נשא

הערות והארות יתקבלו בברכה בטל'

08-6882799 / 050-4125205

או במייל: rizs@neto.bezeqint.net

ניתן גם להזמין לפרשיות נוספות

כל הזכויות שמורות

תוכן העיונים

ביאור הסדר ברש"י בסוף הסדרה (ז, פט) - שתחילה פירש את "וידבר אליו", ורק לאחר מכן פירש את התיבות המוקדמות "וישמע את הקול" / אהרן לא שמע את הקול, אף שהיה חזק וגבוה / גם משה לא שמע את הקול, אלא רק כאשר נכנס לתוך אהל מועד / הפסקת ה'קול' - הן במקום והן בזמן

"ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארון העדות מבין שני הכרובים וידבר אליו" (ז, פט)
 וידבר אליו - למעט את אהרן מן הדברות.

וישמע את הקול - יכול קול נמוך? תלמוד לומר 'את הקול', הוא הקול שנדבר עמו בסיני: וכשמגיע לפתח היה כפסק ולא היה יולא חוץ לאהל:

בה'דיבור' הראשון מבאר רש"י את יתור לשון הכתוב "וידבר אליו" (דלכאורה, כבר נאמר לפני זה "וישמע את הקול מדבר אליו"!)- ועל זה מפרש, שכפל הכתוב להדגיש שהדיבור היה דוקא "אליו" - אל משה - ו"למעט אהרן מן הדברות";

ובה'דיבור' השני מבאר רש"י את ענינו של "הקול", בה"א הידיעה - ומפרש, שהוא הקול הידוע מכבר, היינו הקול שנדבר עם משה בסיני, שהוא בוודאי היה "קול גדול" שהרי שמעו אותו כל הששים רבוא וכו' שהיו באותו מעמד.

וצריך ביאור (וכקושיית המפרשים): מדוע שינה רש"י מהסדר בכתוב - בתחילה הוא מפרש את התיבות המאוחרים בפסוק: "וידבר אליו" (ב'דיבור' הראשון), ורק לאחר מכן את התיבות שלפניהם: "וישמע את הקול" (ב'דיבור' השני)?

[ועוד יש לדקדק: כיון שבה'דיבור' השני בא רש"י להסביר את ענינו וגדולתו של "הקול" - למה הוסיף להעתיק גם את התיבות שלפני זה: "וישמע את (הקול)", שלכאורה אינם נוגעים לתוכן הפירוש?]

אזניים טובות

וביאור הענין¹:

ב'דיבור' הראשון מפרש רש"י שהמלים "וידבר אליו" באים "למעט את אהרן". והיינו, שאפילו אם אהרן היה נמצא בתוך אהל מועד בעת הדיבור, גם אז לא היה שומע את הדיבור, אלא רק משה היה שומע.

והיה אפשר לתלות זה בטעם טבעי - הקול היה נמוך, ולכן לא היה אפשר לשומעו באזניים רגילות, גם לא באזניו של אהרן; ודוקא משה הצליח לשמוע הקול, מחמת שהיה גבור² וכל חושיו הטבעיים היו בהתגברות.

[ולפי זה היתה מבוארת גם הדגשת הכתוב "וישמע את הקול" (שתולה הכתוב סדר ואופן הדיבור בשמיעתו של משה) - כי זה שהדיבור היה "אליו" (אל משה) לבדו ("למעט אהרן"), הוא מפני שרק משה היה יכול לשמוע את הקול ולא אהרן].

וזהו שממשיך רש"י ב'דיבור' השני ומקשה: "יכול קול נמוך?" - שלאחרי שלמדנו ב'דיבור' הראשון "למעט אהרן מן הדברות", מתעוררת הסברה שהקול היה "נמוך" ולכן לא היה אהרן יכול לשומעו;

ומחדש רש"י שאינו כן, אלא "הוא הקול שנדבר עמו בסיני", שבוודאי היה "קול גדול"³.

1. בכל הבא לקמן - ראה גם משכיל לדוד ובאר בשדה כאן. דברי דוד (להט"ז) ויקרא א, א (בסופו).

2. וכסיפור הכתוב (שמות ב, יז) "ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיען" - היינו, שמשה היה גבור יותר מחבורת הרועים.

ולהעיר מברכה לד, ז. פרש"י ברכה לד, א. וילך לא, ב. וראה גם ברכות נד, ב.

3. ובפרט לפי מה שפירש רש"י כבר בפ' יתרו (כ, ב) ש"קולות באין מד' רוחות ומן השמים ומן הארץ". ועוד פירש רש"י שם (יט, יט) שגם כ"שהיה משה מדבר ומשמיע הדברות לישראל... הקב"ה מסייעו לתת בו כח להיות קולו מגביר ונשמע". וראה ואתחנן ה, יט.

ומעתה נמצא, שזה שאהרן לא שמע את הקול לא היה מפני טעם טבעי, אלא שהיה זה בדרך נס, שהקול נשמע למשה בלבד. והדגשת הכתוב היא "וישמע את הקול" - חידוש היה שרק משה שמע את הקול.

קול חזק - אך נפסק

אמנם מעתה קשה - לאידך גיסא:

בשלמא אם הקול היה נמוך, מובן למה משה היה צריך להיכנס לאהל מועד כדי לשמעו;

אבל מכיון שהקול היה קול חזק, "הקול שנדבר עמו בסיני", הרי מצד טבע הקול היה אפשר שיהיה נשמע (למשה) גם למרחוק - מחוץ לאהל מועד, ולמה הוצרך משה להיכנס לתוך אהל מועד כדי לשמוע?

וליישב זה ממשיך רש"י - "וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל". כלומר: מצד טבע הקול היה אפשר לשמוע אותו גם מחוץ לאהל מועד, אלא שהיה נס מיוחד להפסיק את הקול שלא יצא מחוץ לאהל מועד, ולכן נדרש משה לבוא לתוך אהל מועד כדי לשמוע את הקול⁴.

ועדיין הא גופא קשיא: מכיון שעל פי טבע הקול צריך להיות נשמע למרחוק, גם מחוץ לאהל מועד - למה באמת היה נס מיוחד להפסיק את הקול, ש"לא יצא חוץ לאהל"?

ויש לבאר בדרך החסידות, שאילו היה קולו ודיבורו של הקב"ה נמשך בעולם (בקביעות ובתמידיות) גם מחוץ לאהל מועד, הרי אז העולם כולו היה נעשה בבחינת "אהל מועד", ולא היה מקום ואפשריות לבחירה חפשית.

והרי ידוע⁵ ש"נתאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים" דוקא, היינו, שדוקא במקום "תחתון" כזה, שמצד עצמו אין בו (בגילוי) קולו ודיבורו של הקב"ה, משיכו ויגלו בו קולו יתברך ויעשה על ידי עבודת האדם לדירה לו יתברך.

4. ראה גם מלבי"ם לתורת כהנים א, ה.

5. תנחומא פרשתנו טז. הובא ונתבאר בתניא פרק לו.

עד כאן!

ומעתה יומתק מה שמשווה רש"י את "הקול" שנשמע למשה באהל מועד ל"הקול שנדבר עמו בסיני" - במעמד מתן תורה, כי גם בהקול שבמעמד הר סיני מצינו ענין של הפסקה:

הנה ידוע שהעולם מיוסד בשני ענינים עיקריים, והן ה"זמן" וה"מקום" - השייכים זה לזה.⁶

ובכן, ההפסקה שמצינו בקול שהיה נשמע באהל מועד - היתה הפסקה במקום, וכאמור שהקול היה נעצר ולא יוצא מחוץ לאהל; ואילו בקול שבמתן תורה, אמנם לא היתה הפסקה במקום,⁷ אבל היתה הפסקה בזמן:

לאחר מתן תורה, "במשוך היובל", נפסק הקול דמתן תורה, וכמו שפירש רש"י בפ' יתרו⁸ "כשימשוך היובל הוא סימן סילוק שכינה והפסקת הקול".

וכשם שביארנו בטעם שהקול היה נפסק ולא יוצא חוץ לאהל מועד - כעין זה מובן בנוגע להפסקת הקול דמתן תורה, שאילו הקול היה נמשך גם לאחרי מתן תורה, היה זה שולל את ענין העבודה התלויה בבחירתם החפשית של בני ישראל, כי בהגלות הקול גדול של "אנכי ה' אלקיך" אין מקום לבחירה באופן הפכי; וכדי שתושלם הכוונה של "דירה בתחתונים" - בהכרח שתהיה "הפסקת הקול", שדוקא כך יכול האדם לעבוד עבודתו בעולם בכח עצמו.

(חלק יג - נשא א)

6. בלקו"ת פ' ברכה צח, א: "מאחר שהם בבחי' מקום .. ה"ה ג"כ בבחי' זמן, שהמקום והזמן שניהם .. בבחי' אחת". וראה גם שער היחוד והאמונה שבס' התניא, פרק ז בתחילתו.

7. וכידוע במדרשי חז"ל אשר הקול היה נשמע מכל רוחות העולם - ראה פרש"י תהלים כט, ה. שמו"ר פ"ה, ט. זבחים קטז, א. ועוד.

8. יט, יג.

לזכות

גולדא מרים בת רחל דבורה

חי' מוסי' בת גולדא מרים

נחמי' בן גולדא מרים

חנה בת גולדא מרים

לוי יצחק בן גולדא מרים

יהודית לביאה בת גולדא מרים

שניאור זלמן בן גולדא מרים

להצלחה בגו"ר

מתוך בריאות והרחבה